

Realitássá válik az igazságtétel

A vagyon-visszaszármaztatási és a rehabilitációs törvények vajúdása idején kemény politikai csaták zajlottak a háttérben

– Pásztor István, a VMSZ elnöke összegezi az elmúlt hónapok történéseit

A Vajdasági Magyar Szövetség hatalmas csatát vívott az év utolsó hónapjaiban. A vagyon-visszaszármaztatási és a rehabilitációs törvények körüli vitában végül a magyar közösség számára elfogadható megoldás született. **Pásztor István**nal, a VMSZ elnökével, a politikai küzdelem háttéréről, illetve a közelgő választásokról beszélgettünk.

– Az igazán fájdalmas, hogy a vajdasági terület vonatkozásában mintegy 100 000 hektár termőföldről van szó. Tehát az ügy mögött hetven év után is ugyanaz a mozgatórugó van, amely az utóbbi száz év szerb belpolitikáját jellemezte. A háborúskodás, a háborúskodásnak oly módon történő befejezése, kilépés belőle, ami nyereszketést, lenyúlást, elrablást fog jelenteni. Azt gondolom, hogy sok mindenről lehet tárgyalni, sok mindenben lehet kompromisszumokat keresni és találni – és ebben lehet az ember engedékenyebb vagy kevésbé toleráns, de abban biztos vagyok, hogy ebben az ügyben nem lehet sem keresni, sem találni kompromisszumot, sem megbékélni. Ezért gondolom, hogy ezen az úton így kellett végigmenni – nyilatkozta a VMSZ elnöke a vagyon-visszaszármaztatási törvény körüli események kapcsán.

Ótós András

Bővebben a Hétvégeben

Realitássá válik az igazságtétel

A vagyon-visszaszámraztatási és a rehabilitációs törvények vajúdása idején kemény politikai csaták zajlottak a háttérben – Pásztor István, a VMSZ elnöke összegezi az elmúlt hónapok történéseit

A Vajdasági Magyar Szövetség hatalmas csatát vívott az év utolsó hónapjaiban. A vagyon-visszaszámraztatási és a rehabilitációs törvények körüli vitában végül a magyar közösség számára elfogadható megoldás született. Pásztor Istvánnal, a VMSZ elnökével, a politikai küzdelem hátteréről, illetve a közelgő választásokról beszélgettünk.

■ A készülő vagyon-visszaszámraztatási törvénynek mindenki örült, senki sem gondolta, hogy hónapokig tartó kemény politikai küzdelem veszi kezdetét.

– Nekünk eszünk ágában sem volt tiltakozni, szembenemni, kekeckedni. Nekünk, ha úgy tetszik, megkönnyebbülés volt, hogy megszűnt a vagyon-visszaszámraztatási törvény, hiszen tizenegy éves kötelezettségünk. Ugyanis a DOS ezt fogalmazta meg a szerb társadalom iránti kötelezettségvállalásaként. Nem került volna sor a törvény elfogadására most sem, ha nem lett volna része annak az európai közlekedési feltételekrendszernek, amelyet Szerbia bevállalt. Mi örültünk annak, ha kérsz szerből is, de ez a törvény elfogadásra kerül. Annál nagyobb volt a meglepetés, amikor rájöttünk arra, hogy az igazi kérdés nem az, hogy mit fognak visszaadni természetben vagy értékpapírban, vagy mi a visszaadás határideje és milyen fokú igazságszolgáltatás fog beteljesülni, hanem amikor kiderült, hogy értékrendbeli, civilizációs problémával állunk szemben. Ha a 2011-es évet abból a szempontból kellene megközelítenem, hogy mi volt számomra a legnagyobb csalódás, akkor azt kell mondanom, hogy nemcsak nekem, hanem az egész közösségnek, hogy sokunknak az volt, hogy akiről azt gondoltuk, hogy a mi elvárásaink, tisztelnek, beszélnek bennünk, velünk együtt ugyanazt akarják megmagyarázni gyerekeinknek, unokáinknak, azokról kiderült, hogy mégsem így gondolják.

■ Ezek a szerb pártok?

– Ezek elsősorban a szerb pártok. Talán kisebb volna a meglepetés, ha ezt az állásfoglalást a radikálisok, a haladóok vagy a Szerb Demokratika Párt képviselte volna. Lehet, hogy ők is ezt gondolják, de a helyzet olyan volt, hogy nekik ebben az ügyben nem is kellett megnyilatkoznia, mert azok, akik velünk együtt a parlamenti többség részei, akikől legkevésbé várta volna az ember ezt, mert az feltételezi, hogy értékrendbeli közlés van közöttük, ismernenek bennünk, elfogadják bennünket, azok voltak a kollektív többség törvénybeiktatásának hordozói.

■ Sőt, lefaszították bennünket.

– Igen, lefaszították bennünket. Ez volt ebben az évben a legnagyobb csalódás. Ez egy olyan érzékeny dob, amely esetében az ember nagyon körültekintő kell, hogy legyen, amikor álláspontot alakít ki. Azt feltételeznék, hogy akik ebben az ügyben megnyilatkoznak, az körültekintően utána járjanak annak, hogy mi is történt ezzel kapcsolatban. Én azt is el tudom képzelni, hogy az első pillanattól az nem teszi meg, de amikor már harmadszor kerül a téma napirendre, akkor már igazán utána kellene nézni a dolgoknak. Azt kell gondolnom, hogy azért nem teték ezt meg, mert annyira jelentéktelennek tartanak bennünket, vagy ha utána is néznek, továbbra is az a véleményük, hogy akkor, amikor lefaszították bennünket, azt hiszik, hogy igazuk van. Nem tudom, hogy melyik a fájóbb. Mindkettő nagyon rossz. Egészen biztos, hogy ez ellen fellázadtunk, a 2011-es évre. Az, hogy ez olyan fellázadtunk, hát persze, hogy fellázadtunk. Jól néztünk volna ki, ha nem lázadtunk fel. Egyszerűen nem tudom elképzelni, hogy 2011-ben, amikor a parlamentben egy ilyen törvény napirendre kerül, egy ilyen szöveg benne van a szavazás előtt lévő javaslatban, mi hallgassunk.

■ Volt-e nyomásgyakorlás a parlamenti képviselőkre, illetve alaknak tekinthető-e az, hogy a VMSZ egy csomó módosítási javaslatát a kormány első körben elfogadta?

– Szerintem nem volt ilyen mérlegelés. Mi komolyan foglalkoztunk ezzel az ügygel, mert tudtuk, hogy ez számunkra a vagyon miatt, a negyvenes években történtek miatt, hűsvádagón fontos. Ezért foglalkoztunk vele. Rendszeres módosító javaslatot adtunk, és ezek közül valóban nagyon sokat elfogadott a kormány. Eszünk ágában nem volt feltételezni, hogy a történet ezen a ponton fog bicsaklani. Nem volt neki jelle. Ezért volt meglepő, hogy a tervezetben van egy olyan megfogalmazás, amely mint kollektív megbeszélés. Az az igazság, hogy abban a pillanában úgy gondoltuk, hogy ez vélelenszerű elírás, technikai hiba, a figyelmen kívül hagyás következménye, rossz fogalmazás. Meg voltunk győződve, hogy ez ki fog kerülni a szövegből. Persze egy ilyen helyzetben az ember a tapasztalatok birtokában

nyilván elővigyázatosabb, és bizonyos óvintézkedéseket tesz. Én például akkor elmentem a magyar miniszterelnökhöz és elmondtam neki, hogy ez a helyzet, és mi azt szeretnénk, ha ezt megoldanánk. De ha ez nem következik be, akkor ennek elébe fogunk menni, függetlenül attól, hogy mi lesz a következménye. S akkor azt mondta, hogy megérti a helyzetünket, és csak ez az egyetlen olyan ósvény, amelyen lehet közlekedni. S ha mi úgy döntünk, akkor én rá számíthatok. Ez számomra nagy lelki megkönnyebbülést jelentett. Ugyanakkor ez egy plusz teher volt, mert ott kezdve egy olyan csatába indultunk – hogyha egy picit túlozni szeretnénk –, amelyben nemcsak a saját bőrünket vittük a vásárra – ami nem kevés –, hanem Magyarország börtét is. A miniszterelnökkel folytatott beszélgetés napján a magyar külügyminiszter itt volt Belgrádban és olyan megállapodás született, ami azt a megoldást változtatta fel, és a kormány a saját módosító javaslatoként azt vitte be a javaslata, amely számunkra elfogadható volt. Innen kezdődött a történet önmagából való kifordulása, amikor az ember már megint az hitte, hogy minden rendben van, s kiderült, hogy még sincs, és hogy ez nem a véletlen műve, hanem szándékos vannak mögötte. Értékrendbeli különbségek, összeegyeztethetetlen álláspontok, és olyan feszültség pang a háttérben, amit végig kell vinni.

■ Van-e, lehet-e erre magyarázatot találni?

– Az igazán fájdalmas, hogy a vajdasági terület vonatkozásában mintegy 100 000 hektár termőföldről van szó. Tehát a partizánok és a fasisták közötti ügy mögött hetven év után is ugyanaz a mozgatórugó van, amely az utóbbi száz év szerb belpolitikáját jellemezte. A háborús kódás, a háborús kódásnak oly módon történő befejezése, kilépés belőle, ami nyereséket, lenyúlást, elrablást fog jelenteni. Az gondolom, hogy sok mindenről lehet tárgyalni, sok mindenben lehet kompromisszumokat keresni és találni – és ebben lehet az ember engedékenyebb vagy kevésbé toleráns, de abban biztos vagyok, hogy ebben az ügyben nem lehet sem keresni, sem találni kompromisszumot, sem megkötést. Ezért gondolom, hogy ezen az úton így kellett végigmenni.

■ Nem volt kockázatos az a lépéssorozat megtenni, amelyet megtekint?

– Valóban nagy volt a veszély. Ez egy olyan időszak, amikor azt hittem, hogy ez egy szándékos létrehozott konfliktushelyzet, amely meghűsíti Szerbia uniós tagjelölti esélyét és megmenni a szerb belpolitikától, hogy szembenézen a kosovói realitásokkal. Az az igazság, hogy amikor ezt mérlegeltem, rájöttem arra, hogy ezek nem egymást kiváltó események, és hogy az éremnek van egy másik oldala is: hogy a vajdasági magyar közösség ezt a helyzetet a VMSZ-en belül, valamint a vajdasági magyar közeg ezt az ügyet hogyan kezelte. Ha ehhez hozzátesszük, hogy Magyarország hogyan kezelte, akkor véleményem szerint ez olyan vajdasági magyar politikálási katarizmus élmény, ami derült égből villámcapásként jelenik meg a probléma kapcsán. Ez az ügy olyan mértékben rántotta össze ezt a háromszázezer embert, hogy az csodálatraméltó. Emellett ez a történés olyan mértékben mutatott rá, hogy milyen is lehet a magyar nemzetpolitika, vagy hogyan is nyilvánulhat meg Magyarország nemzeti ügyben – ez a számomra teljesen újszerű. De nemcsak az én számomra újszerű, hanem azt tapasztaltam, hogy a szerb belpolitikai releváns játékosai számára is. Az, hogy mi itt adott esetekben kekeckedtünk/kekeckedtünk, még némi nyugélt vagy felsőbbrendűséggel indurral el is fogadják, de az, hogy valaki azt helyezze kilátásba, hogy vétőt emel, olyan hatással volt rájuk, mintha mellbe rúgták volna őket. Hosszú ideig azt gondolták, hogy ez csak a fenyegetés lebetegése, ám figyelembe véve a VMSZ politikálását az utóbbi néhány évben, amikor azt mondtuk a költségvetésre, hogy nem szavazunk meg, az úgy is történt. S emiatt volt egy olyan pillanat, amikor a szerb politikum komolyan vette a veszélyt, amit ez magában hordozott. Ugyanakkor volt ennek a történetnek egy részleti olvasása is. Akkor, amikor én ennek az ügynek a nemzetpolitikai kontextusáról beszéltem, akkor azt is el kell mondani, hogy Magyarországon ebben az ügyben teljes belpolitikai konszenzus alakult ki. Ez nemcsak a kormány álláspontja volt, hanem a parlamenti pártoké, az ellenzéki is. Ugyanezt a határozottságot és rendíthetelenséget lehetett látni Brüsszelben a különböző pártok színeiben szerepet vállaló magyar európai parlamenti képviselő álláspontján is. Nem volt közöttük különbség. Volt ennek a történetnek egy olyan egyenes ági csapóvonal, amely

Brüsszelben csapódott le, és ezzel nem tudott a szerb belpolitika mit kezdeni. Ez volt talán az egyik olyan komoly feszítő erő, amely arra kényszerítette az itteni belpolitikát, hogy a megoldást keressük. Volt egy pillanat, amikor azt próbáltuk velünk elhitetni, hogy mi valójában nem tudunk szerből, nyelvi gondokkal küszködni, és emiatt nem jól értelmezzük a tervezete foglaltakat. De erről gyorsan letettek és elkezdték a megoldást keresni. Innentől kezdve a történet félfordulatot vett.

Osiris Árkád

Én úgy éreztem, hogy múltak a napok, a megoldás esélyei nemhogy csökkentek, hanem nőttek. Közben kiderült, hogy a vajdasági közéletben belül van egy vékony réteg, amelyet a megoldás nem érdekelt, amely igazából nem a megoldáson gondolkodik, hanem a konfrontáción, a feszültségben, a végérvényes konfrontáción, azon, hogy elteljék a VMSZ-t, amivel egy adott pillanatban megpróbáltuk megbeszélgetni. A periódus második felében ez volt a negatív hozadék. Azt látom, hogy ezek az emberek ma is abban a meggyőződésben élnek, hogy mi alálítottunk, hogy elárultuk a közösséget, hogy kevesebbet hűztünk ki a történetből, mint amit lehetett volna. Nekem meggyőződésem, hogy nagy csata eredményeként a kollektív többség civilizációs értelemben tett megállapítása oda került, ahol a helye van. Mindig azt mondtuk, hogy nem kívánjuk kiegyenlíteni az áldozatokat a bűnösökkel, viszont azt nem fogadjuk el, hogy eleve ránk süssék, hogy mi bűnösök vagyunk. Azt követeljük, hogy a 21. században alkalmazott elveket alkalmazzák ebben az esetben is: az egyéni felelősség elvét, az ártatlanság vélelmének az elvét, és az állam bizonyítási kötelezettségének elvét. És ez most benne van a rehabilitációs törvényben. Ugyanakkor bele került az is, hogy olyan egyszerűsített eljárás keretein belül tudjuk rehabilitálni azokat, akiket negyvenöt élejt kollektív bűnösnek nyilvánítottak. Ez azt jelenti, hogy a jövő év elején fölvele az érintettek és hozzátartozóikat meggyőzőve arról, hogy járuljanak hozzá a bírósági indítványoknak a beadásához, ezeket az ügyeket a jogsegélyszolgálatunkon keresztül automatikusan végig akarjuk vinni. Én azt gondolom, hogy ez emberi és közösségi kötelesség.

■ Mondhatjuk azt, hogy a jogszabályok elfogadásával meg zárt le a két törvény története.

– Szerintem a folyamat most kezdődik. Ez a két törvény arra ad lehetőséget, hogy bekövetkezzék az igazság pillanata, és hogy realitássá váljon az igazság-tétel. Tudom azt, hogy emberéletet nem lehet visszaadni, azt is tudom, hogy a negyvenes évek szörnyűségei miatt generációk és családok mentek tönkre vagy sikkott ki az életük, és ezeket nem lehet visszahozni. Tudom, hogy túl súlyos ez az ügy, hogy ennek kapcsán sikerről beszéljünk, mégis azt kell mondanom, hogy a küzdelem végén sikertörténetnek kell nevezni azt, ami történt. Sok generációnak a kötelezettségét, a feladatát most közösen elvégeztük.

■ Ez egy újabb példa volt arra is, hogy igazán a parlamentben lehet megvinni az ilyen csatákat. A küzdőter ott van.

– Újra és újra bebizonyosodik az, hogy hatékonyan politikálhatni csak a parlamentáris demokrácia eszközeivel lehet. Érdeket érvényesíteni csak akkor lehet, és csak az tud, akinek van politikai érdekérvényesítő mechanizmus a kezében. Az, hogy valaki kiálványt fogalmaz meg, vagy számítógépen megír valamit, sajátban közli, annak az ingerküszöb elérési

esélyei minimálisak. Azzal a fajta hozzáállással nem hogy ezt nem lehet megcsinálni, hanem a közbeszéd mezejére se lehetne a témát „fellőni”. Nincs neki relevanciája. A magyar parlamenti jelenlétnek nincs alternatívája. Az, amit látunk az elmúlt fél évben, azoknak a magyaroknak a részéről, akiknek én nem a nemzeti hovatartozását kérdőjeletem meg, hanem a nemzeti érdekekkel kapcsolatos fellegűk, értékrendjüket, bátorságukat, azok, akik a Demokratika Pártban, a ligában, az LDP-ben, a G17-ben magyar emberként politikáltak, meggyalázták a saját nemzetüket. Én sok mindent el tudok képzelni, de azt, hogy magyar ember felelmi a kezét és a sarvasz, hogy az ő nemzeti kollektív bűnös, ezt nem tudom elképzelni. Viszont ez a realitás. A VMSZ vonatkozásában a 2011-es év azt is bebizonyította és a 2012-es még inkább be fogja, hogy mi igaz, hogy egy kisebbségi magyar párt vagyunk, és nem is akarunk más lenni, de emellett olyan politikai és regionális értékeket képviselünk, hogy az, ami mi csinálunk az nemcsak a magyarok számára elfogadható, hanem nekem úgy tűnik, hogy 2011-ben jelentősebben elfogadhatóbbá vált a velünk együtt élő más nemzetek számára is. Ezt a 2012-es év még fog erősíteni.

■ Eddig tulajdonképpen politikálásuk erővonaláról beszélgettünk. Nyakunkon a választás. Milyen ambíciókkal indul a VMSZ?

– Nagy ambíciókkal. Önmagunkhoz mérten a saját feltételezett háttértámogatást figyelembe véve nagy. Persze mi mindig ki párt maradtunk, kis érő képviselünk a politika színterén. Elsősorban be szeretnénk bizonyítani, hogy visszaszereltük azt a túlozni elpártolt közösségi támogatást, ami az utóbbi években nagyon-nagyon hiányzott. Azok a pártok, amelyek folyamatosan végezték a közvélemény-kutatásokat, azok változtatták irányunkban az álláspontjukat.

■ A VMSZ nem végeztet közvélemény-kutatást?

– Nem. Ilyen statisztikákat nem csinálunk, de közvélemény-kutatásékat számolhatunk a vagyon-visszaszámraztatási törvényvel, vagy az augusztus 20-ai közös ünneplés, vagy az, ha az ember végigmegy az utcán és kezelnek vele, és beszélnek hozzá magyarul is meg szerből is. Ez engem abban erősít meg, hogy realis az a feltevés, hogy az elpártolt szavazókat visszaszereljük. Olyan értéket képviselünk, olyan rizikókat vállalunk, a következetesség érdekében, ami szimpatikusá tett bennünket. Támogathatóvá tett bennünket a velünk együtt élő nem magyarok számára is. Akik kiabrándultak a DP-ből, a ligából, a G17-ből, azoknak egy része mi irányunkba fordult. Az ambíció, hogy mi továbbra is erőteljes parlamenti párt legyünk. Ezért fontos az, ha lehetséges, akkor ne négy helyük legyen a parlamentben, hanem több, és én most úgy látom, hogy realis esély van arra, hogy több legyen.

■ Magyar összefogással? A magyar pártokkal együtt?

– Nem. Nem látok lehetőséget a magyar pártokkal való összefogásra. Van két olyan párt, amelyekkel nem tudom elképzelni a világról kialakított véleményünk alapján az összefogást. Tul jobbra vannak. Ez van másik két ember, amelyekkel az a probléma, hogy az elmúlt években, amikor csatába kellett menni, akkor soha nem voltak sehol. Persze, én tudom, hogy az életben minden változhat, de ahhoz, hogy együtt tudjunk indulni, sokat kell változni. Lehet, hogy nekünk is, de egész biztos, hogy nekik is felül kell vizsgálni az álláspontjukat. S a felülvizsgálati álláspontok után meg kellene teremteni annak feltételeit, hogy kialakuljon egy bizalmi minimum. De ennek esélyei ma nagyon kicsik.

■ A szerb pártokkal koalícióra lép-e a VMSZ?

– Egészen biztos, hogy szerb pártokkal fog koalícióra lépni a VMSZ, mert a mezőnyben nem nagyon vannak mások. Én azt látom, hogy azok, akik három és fél éve koalíciós partnereink, azok folyamatosan szorítanak bennünket a Haladó irányba, hogy rájuk kialakítsanak egy olyan képet, amely lenyomja a vonzerőnkét és amely minimalizálja a támogatottságunkat. Ezt teszik folyamatosan. Ezt teszi a független szerb sajtó, amit a közvársasági elnök kabinetjében írnak. Azt is látjuk, hogy a Haladó Párt a saját maga legitimizálása érdekében folyamatosan ajánlatokat tesz irányunkban. Csak azt nem tudom, miért gondolják, hogy minket meg lehet venni egy miniszteri helyen. Egyszerűen ezt nem tudom elképzelni, miért gondolja a Haladó Párt elnöke, hogy azzal, ha kilátásba helyezi, hogy mondjuk én vagy valaki más figyelmű miniszter lesz, akkor mi ettől hárson esünk. És rohani fogunk hozzájuk. Én azt gondolom, hogy a kisebbségi párt számára – ha hosszabb távon akar politikálani –, abba kell gondolkodnia, hogy hogyan tud az induló klubban is olyan erős lenni, mint a ciklus végén. Az, hogy melyik szinten kell lépünk koalícióra, az attól függ, hogy mások milyen eredményt hoznak és nekünk milyen az eredményünk lesz és az, amit mi képviselünk milyen mértékben találkozik mások eredményével. Én azt is el tudom képzelni, hogy ellenzékben leszünk, de minderről még korai beszélni.

■ BAKÓK Erika